Nr. 37 (2405) 12 septembrie 1991

NICOLAE SULAC, stea de primă mărime pe bolta cîntecului nostru popular, m-a impresionat totdeauna și prin felul său de a cînta și a interpreta fenomenele social-politice, de a opina și a privi cotidianul printr-o prismă aparte. Fire înțeleaptă și mucalită, știe a ironiza anumite metehne, dezghioacă cu dibăcie adevăruri nebănuite, situații care la prima vedere par lipsite de sens și importanță.

Zilele acestea am trecut pe la domnia sa și l-am felicitat cu prilejul zilei de naștere. Și din vorbă în vorbă s-a închegat și dialogul ce urmează. Nu fără a-l felicita mai întîi și din partea dumneavoastră, dorindu-i un car de ani, inspirație și cîntece frumoase, care sînt atît de mult așteptate pretutindeni. Așteptate, deoarece lumea nici că vrea să audă că Nicolae Sulac e la pensie.

— După apariția interviului precedent niște «patrioți» m-au luat în răspăr: cică, Sulac a susținut partidul comunist și cu diverse ocazii a vorbit de unele merite ale lui Lucinschi, Eremei, Tintiuc, Sobor ș. a.

NICOLAE SULAC:

NE-AU TUNS

AM ÎNDOIELI, FIINDCĂ PREA MULȚI

— Astora trebuia să le spui că dacă Sulac l-ar fi susținut, atunci partidul n-ar fi fost lichidat atît de repede... Eu, de fapt, am susținut oamenii care chiar și în cele mai grele momente, în timpul «ciumei roșii» au știut a vorbi omenește cu artiștii și scriitorii și datorită lor arta populară a atins anumite cote. Dacă vrei să știi, în cîntecul popular s-a păstrat acea forță care a izbucnit în timpul luptei noastre comune pentru limbă de stat, grafie latină și tricolor. Dacă n-ar fi fost cîntecul popular, noi am fi fost mulți. Asta v-o spun eu, care timp de 30 de ani, în condițiile celui mai sălbatec și crîncen regim, am căutat să păstrez vie flacăra cîntecului moldovenesc.

— Vorbele acestea s-au aspindit deoarece ai fost omul de încredere al lui Eremei.

— Pe atunci domnul Eremei era și pentru limbă, și pentru grafie latină.

— Era și nu mai este pentru?..

— Nu s-a dezis nici acum, fii sigur. Oricum, astăzi unde ar fi Eremei, paznic la gălnărie, șomer; oriunde l-aș întîlni, la plimbare, la pescuit, eu l-aș saluta și i-aș strînge mîna, deoarece prin '70, cînd rămăsesem vreun an și ceva fără lucru, domnia sa, proaspăt venit de la Hîncești, prin-am putut pleca peste hotare. Ce se gîndeau nomenclaturiștii? «Dă-i drumul lui Sulac peste frontieră și nu se mai întoarce, iar noi ne pomenim fără posturi». Adică, mă țineau acasă din prea mare dragoste față de mine.

— Tot după interviul cela, cineva de la o comisie parlamentară a spus că-i gata să-ți facă o replică.

— Și unde-i replica?

— N-a adus-o.

— Nici n-are s-o aducă. Eu sînt acela cu replica și pe mulți aș putea să-i învinuiesc că au trăit bine cu partidul, m-au terorizat pe mine și... Aceștia, domnule Olărescu, la timp au intrat în partid, la timp au scos icoanele, la timp au închis bisericile, la timp au ieșit din partid, la timp au prins a-și face cruce, la timp au căpătat noi posturi și tot la timp și-au găsit noi dușmani. Iarăși Sulac, un dușman vechi și încercat... Și, dacă, Doamne ferește, ar fi reușit puciul, apoi se găsea vreunul care s-ar fi tînguit: n-am vrut să ieșim din partid, dar zicea Sulac și, de, lumea îl ascultă...

— Dar ce credeți despre puci?

— N-a fost o chestie serioasă. A fost o glumă.

— Gluma cam se îngroșa.

— Bre, ramoliții și marasmaticii ceia ce s-o fi gîndit? Gorbaciov e la odihnă și trebuie să facem ceva. Lumea e indignată și... Dar i-a speriat reacția lumii, că altminterica îl obligau, îl apăsau și pe Președinte să-și dea demisia... Nu-i serioasă chestia asta. Ei doar sînt profesioniști, ei au experiența lui Beria. Însă declarația lor proastească, a speriat lumea, pe cînd ei credeau că au să fie aplaudați.

— Au vrut să repete scenariul cu cazul Hrușciov.

— Pe timpul ceia era altceva. Pe Hrușciov l-a luat securitatea, l-a închis într-o bașcă și cu asta s-a terminat.

Acuma trăim alte timpuri. Marele merit al lui Gorbaciov: a scos în stradă sute de mii de oameni. Nu tancurile au ocupat Moscova, ci poporul a ocupat tancurile.

Junta vroia și credea că armata are să deschidă foc asupra demonstranților. Nu. Nu s-a procedat ca pe timpul lui Stalin, cînd să fi fost o sută, o mie, totuna erau măcelăriți, iar a doua zi pe locul celui creștean brazi.

Mie unuia mi-i dureros că a fost insultat Gorbaciov, omul care a deschis calea democrației. M-am bucurat că Gorbaciov a dat dovadă de curaj, că altfel cine știe ce puteau face cu ei. Că frica nu alege. Îl poate cuprinde și pe un om de rînd, și pe un om de stat. Altceva e că el doar vreo două zile a tras ce-a tras. Eu de 30 de ani mă tem că se poate întîmpla ceva cu mine. Mai ales că eram și sînt singur. Cînd s-a întîmplat ceva cu mine, lumea n-a venit la Chișinău cu furci și țăpoaie...

— Și cam ce pedeapsă îi așteaptă pe organizatorii loviturii de stat?

— Cînd se vorbește că ei într-un fel ne-au ajutat, au grăbit și mai mult ziua eliberării și independenței noastre (nu mă refer doar la Moldova), atunci îmi vine greu să spun ce pedeapsă le vor aplica. Deși e absurd să spui că puciul ne-a ajutat...

În acele zile de august un mare rol l-a avut poziția lui Eltîn.

— Nici că putea să aibă altă poziție. El a înțeles că, dacă Gorbaciov ar fi fost înlăturat de la conducere, nici lui nu i-ar fi fost mai dulce.

— Mă gîndesc acum la ambițiile și acțiunile separatiștilor din Tiraspol și mă tem să nu apară și pe la noi vreo «juntă». Ce ziceți?

— «Juntocică» este. Numai că-i speriată și stă tuchilată... Dar destinul e în mîinile noastre. Ceea ce se întîmplă ne dovedește cu prisosință că trebuie să fim uniți ca niciodată. Pe mine, bunăoară, m-a întristat mult ceea ce s-a produs primăvara trecută în Parlament. Eram în Norvegia cînd am aflat la ambasadă că Mircea Druc e destituit din post, iar Mircea Snegur a fost numit trădător. Păcat. Eu umblu prin lume și știu opinia oamenilor. Și Mircea Snegur, și Mircea Druc se bucură de mare popularitate.

— Îi cunoașteți bine pe Druc?

— O singură dată am avut ocazia să contactez cu domnia sa. După un concert, susținut la Nisporeni, s-a apropiat de mine, mi-a strîns mîna și mi-a mulțumit. Trebuie să-ți spun că nimeni dintre actualii lideri n-a stat cu mine de vorbă ca să-mi pot face vreo impresie pe viață.

— Dar din care cauză n-ai luat cuvîntul la ultima Mare Adunare Națională?

— Domnule Olărescu, îmi ești consătean, ne cunoaștem demult, dar te rog să nu mă provoci. Eu atîta am fost maltratat și învinuit că mă uit peste Prut, încît orice cîntec al meu stîrnea bănuieli și cei de prin consilii se tot întrebau: care să fie izvorul, rădăcinile acestui cîntec? Unicul care m-a apărat și m-a ajutat să-mi includ în repertoriu balada «Miorița» a fost Petru Lucinschi. Tot domnia sa a pomenit de mine și în Parlament. Unicul.

— Și dacă a fost unicul, oare nu e un semn rău?

— Care «semn rău», dacă unii, care astăzi poartă la reverul hainei tricolorul, pe atunci, în cadrul consiliilor, strigau să nu-mi permită să cînt «Miorița», fiindcă această baladă cheamă lumea la răscoală, iar cînd cîntam «Dor de mamă», ei se întrebau: «Ce are el în vedere, pe care mamă o plînge?» Parcă nu știau cu care «mamă» ne-am unit în '40. Pe aceea o plîngeam...

Ei bine, eu ziceam că mă gîndesc, oameni buni, la măiestria interpretării, că pun suflet în aceste cîntece, nu umblu cu fozinci. Știam eu ce știam. Ceea ce s-a săvîrșit astăzi e și un merit al «Mioriței».

— Dar ați cîntat și strigături despre traiul fericit.

— Păi, ni se puneau condiții: dacă ai să cînți atîtea și atîtea «ciastușki» despre tractoriști, mulgătoare, tutunari, atunci, poftim, și un cîntecel ceva mai liric.

— Da, vorbeam de faptul că n-ați luat cuvîntul la Marea Adunare Națională.

— Pe timpul cenaclurilor am fost rugat să particip și eu. Se vorbea că la cenaclu nu vin personalități și organizatorii nu erau luați în serios. Și am cuvîntat de două ori, iar cînd au văzut că Sulac are succes și la mitinguri, atunci gata, nu m-au mai invitat...

La Marea Adunare Națională din 27 august 1989 domnul Ion Hadîrcă mi-a dat cuvîntul, dar eram atît de emoționat, încît n-am reușit să spun tot ce aveam de gînd. Emoțiile... Doar se hotăra soarta limbii noastre... Știu că am spus că noi, la o adică, nu ne pierdem și am putea să ne spălăm cu suc de mere și poamă... Și azi mă mențin pe aceeași poziție, dar aș vrea să văd cu ce o să se spele Tiraspolul de conserve și Ribnița de ciment...

— Acuma e ușor să cuvintezi — nu riști cu nimic. Altceva era odinioară cînd adevărurile se spuneau în șoaptă.

— Am avut și atunci oameni curajoși. Mă refer la I. Druță, Gr. Vieru, S. Saka, A. Strîmbeanu, A. Marinat, N. Costenco, E. Loteanu, Gh. Vodă, V. Mîndicanu, L. Damian și alții.

— Pe aceștia îi cunoașteți personal?

— Sigur. Altfel nici n-aveam să știu poziția și ideile lor. Doar nu ne adunam la mitinguri.

— Erau printre ei și cîntăreți?

— Nu prea. Majoritatea erau ocupați cu denunțurile.

— Dar actori, regizori?

— Ungureanu, Todorov, Șcurea și toți actorii. N-am cunoscut nici un actor care să nu fi fost patriot adevărat.

— Pomeneați în alt interviu de domnii Gh. Ghimpu și M. Moroșanu, care nu-s nici scriitori și nici artiști.

— Bine că mi-ai amintit. Am avut contact și cu ei. Da, ei au fost învinuiți de naționalism. Și după ce și-au ispășit pedeapsa i-am întîlnit, ba pe unul, ba pe altul, dar nu vorbeam, ci ne salutam așa, mai mult cu ochii. Ei știau că sînt urmăriți și nu vroiau să se oprească, să discute cu mine sau cu altcineva. Era riscant. Dar în privirile lor oricînd puteai citi, că sînt adevărați luptători pentru țară, pentru națiune.

Datorită celor pomeniți mai sus, datorită curajului lor, ideea de libertate și democrație, de descătușare națională a adus rodul rîvnit.

— Astăzi, avînd suveranitate și independență, cum credeți, ne vom veni în fire? Am putea prinde și noi la cheag?

— Am putea. Zic astfel și în același timp am multe îndoieli. În acest sens îmi amintesc de o poveste auzită de la mătușa mea. Cică, în ziua de Paști au ieșit la joacă trei băieței. Doi erau din familii mai înstărite, iar al treilea era copil din oameni săraci. Acei doi erau îmbrăcați în haine noi, iar al treilea în zdrențe. Și cînd s-au apucat să se bată ouă roșii, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă încondeiate, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă fierte, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă crude, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de piatră, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de fier, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de lemn, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de sticlă, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de ceramică, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de plastic, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de metal, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de piatră prețioasă, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de aur, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de argint, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de platină, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de diamant, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de rubin, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de safir, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de smarald, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de topaz, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de turcoaz, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de ametist, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de granat, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de peridot, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de opal, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de perlă, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de coral, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de fildeș, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de os, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de lemn, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de piatră, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de fier, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de sticlă, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de ceramică, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de plastic, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de metal, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de piatră prețioasă, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de aur, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de argint, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de platină, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de diamant, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de rubin, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de safir, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de smarald, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de topaz, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de turcoaz, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de ametist, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de granat, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de peridot, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de opal, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de perlă, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de coral, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de fildeș, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui. Și cînd s-au apucat să se bată ouă de os, cel sărac a spart ouăle celor doi, iar ei nu le-au spart ale lui.

— Ceva mai înainte la noi și-a ținut lucrările conferința internațională cu privire la pactul Ribbentrop—Molotov. Ce ziceți despre efectul acestei acțiuni?

— Pe această temă s-ar putea vorbi foarte mult. E limpede că Basarabia este un teritoriu românesc. Iar dacă România tace, atunci înseamnă că pe noi nu ne privește pactul Ribbentrop—Molotov.

— Cum adică?

— Nu ne privește, deoarece... Dar să-ți spun o întîmplare și ai să înțelegi. Odată un surd, un șchiop și un chior s-au dus la furat harbuji. Au intrat ei în harbuzărie, au prins a aduna harbuji în sac și la un moment dat surdul unde face: «Ia tăceți că nu știu ce se aude». Chiorul se îndreaptă de spate și zice: «Dar nu vedeți voi că vine paznicul?». Atunci șchiopul îi îndeamnă: «Hai să fugim cît îi lucru cu cinste».

Ai prins firul? Surdul aude, chiorul vede și șchiopul fuge... O acțiune atît de importantă cum este întregirea teritorială necesită eforturi, unitate de gîndire și conștiință.

— Nu mai sîntem noi în postura celor trei eroi din întîmplarea aceasta...

— Nici nu doresc să se unească la o treabă atît de serioasă un surd, un chior și un șchiop. Nu. Noi trebuie să ne unim vrerea și eforturile. Să fim o singură inimă, o respirație. Dacă nu vom acționa, cine știe ce se poate întîmpla peste 5—10 ani?

— Dar ce se poate întîmpla, maestre?

— Să se adune lumea și să strige că vrea drapel roșu, grafie chirilică și cît mai multă sîrmă chimpată la Prut.

— Doamne ferește! Puschea pe limbă.

— Ca să nu ajungem la așa ceva, zic, trebuie să acționăm, să ne unim eforturile, să fim o vrere și o respirație.

— Eu cred că nu ne paște nici un pericol.

— Cine știe?

— Nu cumva credeți că Tiraspolul poate să ne joace festa?

— Oricum, Guvernul trebuie să fie atent. Și Guvernul nostru, și al României. În acest sens, știu eu o veche poveste, auzită tot de la mătușa

●POPAS DE SUFLET LA BAȘTINĂ●

NE VOM REGĂSI ÎN CELE DIN URMĂ

Noi, ziariștii, sîntem deprinși cu drumul. Sute și mii de oameni necăjiți ne bat pragul la redacție cerîndu-ne ajutorul. Unora le sîntem de folos. Multora însă le putem da cel mult un sfat, sau îi ascultăm, cu răbdare, să-și mai descarce sufletul. Majoritatea dintre jălbași sînt de la sat. Năpăstuitul nostru sat, peste care s-au lăsat grele războiul, foametea, deportările și în ultimele decenii o rugină morală în continuă creștere. Cauzele acestui flagel n-au fost încă definitiv înlăturate. Înstrăinarea de pămînt, transformarea țăranului din proprietar într-o simplă unealtă de muncă a generat toate relele posibile: indiferența, patima băutului, lipsa credinței mai ales la tineri. Satul a îmbătrînit într-un mod ame. ninţător pentru ființa neamului. Majoritatea feciorilor de țărani s-au pierdut în anonimatul orașului, care nu te mai obliga să dai «Bună ziua», să fii respectuos, să ai rușine, în sfîrșit.

Această situație dezastruoasă sub aspect moral a început să se schimbe în bine în ultimii ani. Nu putea însă să-și ia avînt atîta timp cît structurile de administrare comunistă mai existau. Acu ele s-au prăbușit parțial. În cazul încep să se prăbușească. Ideea făuririi unui stat național prosper a început să capete teren tot mai sigur în societate. Și-n inima țăranului nostru a prins să încolțească acest ideal. Ar fi bine ca el să nu fie compromis de noile autorități, alese de noi. Problema pămîntului o vom rezolva în cele din urmă. Să nu uităm însă și de climatul spiritual. Oamenii de la sat trebuie să revină la ritmul normal al satului românesc dintre cele două războaie mondiale. Intelectualitatea tehnică și de creație are un cuvînt greu de spus în acest sens. Și în primul rînd cei care s-au născut la țară. Fiecare la baștina sa să pună umărul și să ajute la reparația bisericilor, la construirea edificiilor de cultură (bibliotecă, școală etc.) și a drumurilor, la ajutorarea consătenilor cu un sfat, o consultație juridică, un sprijin moral în momentele grele. Știu că acest apel le va pare oarecum deplasat și semănător unor condeieri de cabinet și totuși renașterea națională fără renașterea satului este cel puțin o vorbă goală. Aceste gînduri m-au năpădit o bună-bucată de timp după vizita care am făcut-o recent în satul meu de baștină **Bocani de prin preajma Fălești lor și Bălților**. Pînă ieri-alaltăieri fețele consătenilor mei mi se păreau cam mohorîte și necăjite. Poate fi un transfer de stare sufletească, dar acum mi se par altfel. Speranța că va veni un timp mai bun le-a luminat fețele. Satul este relativ mic, are circa 500 de gospodării, este așezat pe vale, dealurile împădurite din jur sînt aidoma unor ziduri de cetate. Nu-l poate lua nici vîntul nici apa, căci e situat la cumpăna apelor. Izvoarele noastre își duc lacrima spre Prut. Cele de peste deal de noi — spre Nistru. Apropo de această cumpănă a apelor. De la înființarea colhozurilor și pînă nu demult am făcut parte împreună cu încă trei sate (Pietroasa, Măgura, Zupca) din gospodăria agricolă «Puti k kommunismu», fie-i țărîna ușoară. Acu cîteva luni acest colhoz s-a despărțit. Oamenii din Bocani au dorit să fie aparte, să-și încerce singuri puterile, formînd o gospodărie agricolă nouă «Glia». Nu vreau să bag zizanie între oameni, asta a fost voia lor și-au făcut cum au dorit. Ceea ce vreau să vă spun mai jos sînt niște considerații strict subiective. Sper să nu lezez amorul propriu cuiva din satele vecine, care sînt la fel de frumoase și cu buni gospodari că majoritatea satelor noastre românești din Basarabia.

Noi, românii, poate mai puțin români din Moldova, sîntem mereu puși pe glume, mereu gata de-a lua pe cineva în zeflemea. Se știe că mai ales la sat rar cine scapă de porecla. Ceea ce m-a uimit însă, din momentul cînd am prins să pricep cîte ceva, a fost faptul că se porecleau între ele două sate: satul meu Bocani, și satul vecin, Pietroasa. Ei ne ziceau și ne mai zic «lupi», iar noi îi porecleam «ciotcari». De ce anume «ciotcari» și de ce anume «lupi»? Nimeni n-a putut să-mi dea vreo explicație cît de cît logică. Cît privește porecla de «ciotcari» parcă mai găseam lămuriri: satul lor este chiar sub pădure, deci cuvîntele «ciot», «ciotcă» parcă ar sugera ceva. Porecla «lupi» însă rămînea pentru mine o enigmă. Înțelesurile pe care le-aș fi putut desprinde prin asociație din noțiunea «lup» nu se prea potriveau cu ceea ce vedeam în jur. Oamenii din satul Bocani sînt liniștiți, blînzi, neofuduli, nehrăpăreți, primitori, harnici. Ei reprezintă mai degrabă contrariul la ceea ce poate simboliza noțiunea de «lup». Ce are dar atunci porecla asta cu noi, mă întrebam desețori. Abia mai tîrziu am găsit o explicație care poate să ne preschimbe porecla în renume, vorba lui Alecsandri. În cartea «De la Zalmoxis la Genghis-Han» a marelui savant Mircea Eliade am citit, cu uimire și bucurie, precum că etimologia cuvîntului «dac», care a dat denumirea țării Dacia, nu înseamnă altceva decît «lup». Astfel erau numiți (ori poate porecliți) trăitorii din spațiul carpato-danubian de către popoarele vecine. Pe steagul de luptă al dacilor era imaginea lupului, care simboliza agerimea, puterea, rezistența etc. Tot pe atunci, aflîndu-mă în căutarea rădăcinilor satului meu, am găsit într-un dicționar enciclopedic de antichități editat la București o hartă a primelor așezări dacice. Mare mi-a fost bucuria, cînd printre cele am dat de satul meu de baștină Bocani. După găsirea acestei surse porecla de «lup» îmi face o deosebită plăcere...

În confirmarea acestei idei vreau să vă spun că Bocanii sînt așezați la poalele unui adevărat munte, Movila Măgurii, care are o înălțime de 388 m deasupra nivelului mării. În zilele senine de pe această culme se văd strălucind la soare turlele aurite ale bisericilor din Iași. În timpurile copilăriei mele și pînă mai ieri, cînd mi se spunea că dincolo de Prut sînt dușmanii și nu frații noștri, acest loc ne atrăgea în mod deosebit, ca o forță a destinului. Din discuția cu consătenii mei am aflat că «Valeologia» și nu știu care departamente de stat sondau terenul în intenția de a amenaja un loc de peregrinaj și divertisment, un centru de turism internațional. Ideea mi se pare formidabilă. Priveliștile care se deschid pe o rază de circa 40—50 km în jur sînt de-a dreptul de poveste. Pădurea veche e chiar alături. Distanța de la noul trasou Chișinău — Bălți — Cernăuți e de circa 15 km. Pe această culme rareori cînd nu adie vîntul. În cele mai fierbinți și zăpușitoare zile aici este plăcut și răcoare. Un restaurant bun, cîmpinguri de-ajuns, cai dresați pentru plimbări, binocluri pentru admirarea locurilor din jur — iată doar cîteva puncte de reper pentru cine ar dori să facă business cu adevărat. Și încă ceva. Povîrnișurile care înconjoară Movila Măgurii din trei părți par a fi admirabile pîrtii pentru schi. Bineînțeles, cu un teleferic care s-ar alimenta de la morile de vînt, existente de altfel aici într-un trecut nu prea îndepărtat. Nici energia solară nu este de neglijat. Și ca să nu uit. Pe această culme este înălțată o movilă artificială, uriașă. De aici și denumirea de Movila Măgurii, adică Movila de pe Măgură. Istoria ei duce în timpuri imemoriale. Nimeni nu știe exact cînd a fost înălțată și de către cine. Judecînd după dimensiunile pe care le are, la înălțarea ei ar fi trebuit să participe zeci de mii de oameni. De altfel, legenda ne spune că movila a fost ridicată de o mare oaste turcească, care se retrăgea și care a făcut popas să-și îngroape aici bogățiile, aurul pe care-l prădaseră în Moldova Unii, mai recent, au și încercat să sape, dar, se zice, au fost împiedicați de voci care se auzeau din interior. Oricum o fi, acest loc este un monument al naturii și-ar fi păcat să nu-i folosim capacitatea, acu cînd turismul ar putea să devină o bună sursă de valută pentru republică.

La muzeul de istorie a ținutului natal din capitală sînt cîteva exponate din preajma satului Bocani. E vorba de cîteva morminte străvechi ale sarmaților, se zice. Credem că arheologii ar trebui să ne mai viziteze, dat fiind faptul că autoritățile comuniste aveau tot interesul să ne găsească alte surse decît cele autentice. Nu este exclusă ipoteza că așa. ziscle morminte sarmate și vechile așezări dacice, pomenite în dicționarul român, să fie unul și același obiect. Oricum, punctele de vedere trebuie reconsiderate și reverificate.

Cam atît despre trecut. Cît privește ziua de azi, oamenii sînt oropsiți de lucru și griji, dar au totuși speranța într-un viitor mai bun. Ce le va aduce ziua de mîine? Gospodării individuale, societate pe acțiuni? Tragem nădejde că lucrurile se vor așeza pe temeiurile vechi: credința în Dumnezeu, rușinea de oameni, respectul pentru înaintași, dragostea de neam, firea robace. Spiritualitatea satului pare să reînvie: acu un an a fost reparată și redeschisă biserica din sat, recent a fost deschisă o școală nouă. Dacă mai trecem cu bine iarna care vine, poate scăpăm de nevoi.

Un lucru totuși m-a întristat nespus după ultima vizită în sat. Oamenii se tem de unirea cu România. N-au conștiința că sînt români. Se distanțează, se leapădă de ei. O lume plină de contraste. Vorbim românește și ne este frică să zicem tare că sîntem români. Am mai spus-o undeva. Cînd eram mic, o auzeam pe maica. mea adresîndu-i-se tatei: «mai românel». Mai române, ce faci, unde te duci? Probabil că această formulă de adresare era curentă în sat și prin împrejurimi. Lucru firesc într-un teritoriu românesc. Acest argument este mai tare ca orice propagandă comunistă care vroia să ne lipsească de conștiința de neam. Acest «mai românel» a fost transmis cu siguranță de la mama la fiica și este cea mai mare dovadă a continuității și identității noastre naționale. Dar să nu forțăm lucrurile. Toate vor reveni în albia lor. Ne vom regăsi în cele din urmă, căci Dumnezeu este cu noi.

Ion CATAVEICA.

---

lii mai înstărite, iar al treilea era copil din oameni săraci. Acei doi au prins a se lăuda, că iată ce haine frumoase le-au cumpărat părinții de Paști. Unul se lăuda cu pantalonașii, al doilea — cu cămașa, iar acel sărac s-a uitat la unul, la altul și mîngîindu-și chica, unde zice: «Dar pe mine tata m-a tuns de Paști»... Ce vreau să spun eu cu asta? Mă tem să nu rămînem în situația copilului cel tuns de Paști... Prea mulți ne-au tuns...

— În ultimul timp s-au produs fulgerător mai multe evenimente. Dacă vă rog să le comentați...

— Nu vreau să le comentez, ci vreau să spun atît: mi-a plăcut că conducerea noastră a reacționat prompt și cu multă îndrăzneală. M-a impresionat cuvîntarea Președintelui Mircea Snegur, chemarea domniei sale întru apărarea democrației și libertății, cuvîntările domnilor Ion Hadîrcă și Alexandru Moșanu. M-a emoționat, de asemenea, cuvîntarea domnului Constantin Oboroc, rostită în cadrul Congresului extraordinar al deputaților poporului din țară. M-a emoționat pînă la lacrimi, încît m-am întrebat în acea clipă: avem noi sau nu avem patrioți? Și mi-am zis: avem!

M-a întristat faptul că nu mi s-a oferit cuvîntul la Marea Adunare Națională, cuvîntul pe care niciodată n-am să-l mai cer.

M-a întristat și altceva: la Marea Adunare Națională, cînd membrii Guvernului se apropiau de acea tribună improvizată (nu mai avem tribună de granit), lumea din preajmă a prins a striga: «La o parte, că trece Guvernul!» Striga așa de tare, încît m-am speriat și credeam că a mai «plesnit» un reactor la Cernobîl. Acei «la o parte!» mă privea și pe mine care stăteam alături de N. Botgros, V. Cojocaru, M. Bieșu, Rog Guvernul să nu-i fie frică de artiști cunoscuți. Să se teamă de artiști ne-cunoscuți.

Tot la ultima Mare Adunare Națională am avut impresia că poporul nu-i sigur dacă acționează drept sau nu. Dar aici, să dea Domnul să greșesc...

acest sens, știu eu o veche poveste, auzită tot de la mătușa mea. Ascultă. Odată Petrică s-a rătăcit în pădure și l-a apucat noaptea. A prins el a plînge și a dat peste dînsul Joian, un juncan blînd și frumos. «De ce plîngi?» «Iată m-am rătăcit». «Taci, nu plînge, hai la mine și pînă te vor găsi părinții, voi avea eu grijă de tine. Te-oi adăposti și te-oi hrăni cu alune și pomușoare». L-a luat pe Petrică în casa lui de crengi și iarbă. A doua zi Joian îi zice: «Stai acasă, iar eu mă duc să-ți aduc ceva de ale gurii». Și a plecat. În timpul acesta vine un bou mare, mult mai zdravăn decît Joian și unde strigă: «Unde-i Joian că vreau să mă lupt cu dînsul! Aha, nu-i? Spune-i că-l aștept în Poiana Neagră!». Petrică a prins a plînge și Joian l-a găsit speriat de-a binelea. «De ce plîngi, Petrică?». «A fost de te-a căutat un bou zdravăn, cu coarne lungi și ascuțite. Cică, vrea să se lupte cu tine și te așteaptă în Poiana Neagră». Joian a plecat de s-a luptat și s-a întors biruitor.

A doua zi Joian iarăși a plecat după demîncare. În lipsa lui a venit un bou și mai zdravăn decît primul și a prins a striga de departe: «Unde-i Joian, că vreau să mă lupt cu el?!» Petrică iarăși a prins a plînge și mai tare. Joian s-a întors și-i întreabă: «De ce plîngi, Petrică?». «A fost un bou și mai fioros, și mai zdravăn decît acela de ieri. Vrea să te răpună». Joian l-a învins și pe acesta.

A treia zi, în lipsa lui Joian, a venit un boulean josuț, răpănos, cu coarnele cît buricul degetelor, cu urechile pline de rapăn, cu o codiță ca de guzgan și zice: «Unde-i Joian, că vreau să mă lupt cu el?». Petrică a izbucnit în hohote de rîs. Așa vesel l-a găsit și Joian. «Ce ai, Petrică? De ce ești așa de vesel?». «Azi a venit un bouț sfrijit ca vai de dînsul și, cică, vrea să se lupte cu tine». Aici Joian s-a întristat de tot și zice: «Nu rîde, Petrică, că taman aista ar putea să mă dovedească».

Consemnare:
Vlad OLARESCU